

TARTU ÜLIKOOL
sporditeaduste ja füsioteraapia instituut

Marit Jukk

**Naiste osatähtsuse tõus olümpiaspordis läbi kaasaegsete olümpiamängude
ajaloo**

**The rising importance of women in Olympic sports through the history of modern
Olympic Games**

Bakalaureusetöö

kehalise kasvatuse ja spordi õppekava

Juhendaja:
Sportmängude didaktika lektor, PhD K. Kais

Tartu, 2020

Sisukord

SISSEJUHATUS	3
1. NAISED OLÜMPIASPORDIS	4
1.1. Olümpism	5
1.2. Naised olümpialiikumises.....	6
2. NAISED KAASAEGETEL OLÜMPIAMÄNGUDEL	8
2.1. 1896 - 1912.....	10
2.2. 1920-1936.....	11
2.3. 1948-1988.....	13
2.4. 1992 - 2021.....	14
2.5. Eesti naissportlased olümpiamängudel.....	16
2.5.1. 1960-1990.....	16
2.5.2. 1991-2018.....	17
3. OLÜMPIAMÄNGUD JA DISKRIMINEERIMINE	20
3.1. Islamimaade naised olümpiaspordis.....	20
KOKKUVÕTE	23
KASUTATUD KIRJANDUS.....	24
SUMMARY.....	28

SISSEJUHATUS

Aastatuhandeid tagasi toimusid Kreekas Peloponnesose poolsaarel asuvas Olümpia külas peajumal Zeusi auks antiikolümpiamängud. Olümpiamängud olid kõrgklassi jaoks auasi, millest osavõtt andis võimaluse demonstreerida oma paremust. Antiikolümpiamängudel võistlesid ainult mehed ning naistel ja lastel ei olnud lubatud viibida isegi pealtvaatajate seas (Spivey, 2004). Suurjooneline võistlus oli pelgalt vaid meeste omavaheline jõuvõtt ning traditsioon püsis muutumatuna läbi antiikolümpiamängude ajaloo (Kuningas & Lääne 2004). Kaasaegsetel olümpiamängudel on naiste osakaal üldiselt olnud tõusvas joones ning kui esimestel olümpiamängudel oli vanade traditsioonide kohaselt naistel osalemine keelatud, siis 2016. aasta Rio olümpiamängudel oli naiste osakaal võistlejate seas 45 protsenti.

Aastakümneid on tehtud jõupingutusi selle nimel, et kaasata rohkem naisi spordimaailma ning luua neile senisest paremad ja võrdsemad tingimused. Naiste minimaalset osalemist olümpiamängude algusaastatel mõjutasid ajaloolised sündmused ja naiste positsioon ühiskonnas. Naiste spordi arengus on kindlasti oluline asjaolu, et üha enam on nad esindatud nii Rahvusvahelise Olümpiakomitee (edaspidi ROK) liikmete kui ka juhatuse seas. Võib järeldada, et see on teatud määral mõjutanud muudatusi ROK-i põhikirjas ning senisest enam on keskendunud soolise võrdõiguslikkuse arendamisele olümpiaspordis. Kui 2. olümpiaadil aastal 1900 võistlesid naised vaid kahel spordialal, siis 2012. aastaks osalesid nad igal olümpiamängudel kavas olnud alal.

Hetkeseisuga ennustatakse 2021. aasta Tokyo olümpiamängudel naiste osakaaluks sportlaste seas 49 protsenti. ROK-i meetmed näevad ette, et 2021. aasta Tokyo olümpiamängudel peab kõikides olümpiakomitee delegatsioonides olema vähemalt üks nais- ja üks meessportlane. See tähendab, et 32. suveolümpiamängudel võime näha senisest enam naisi islamimaade delegatsioonides. Islamimaade naiste osalemine olümpiamängudel on olnud tagasihoidlik, kuid ROK teeb märkimisväärseid jõupingutusi selle edendamiseks.

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk on anda ülevaade naiste osalemisest olümpiamängudel läbi kaasaegsete olümpiamängude ajaloo. Lisaks vaadelda lähemalt olümpiamängudel kümne parema sekka jõudnud Eesti naissportlasi. Kuidas arenes naiste sporditegevus ja millised tegurid seda mõjutasid? Antud töö kirjeldab naiste osalemist olümpiamängudel I maailmasõja eel, kahe maailmasõja vahelisel perioodil ning viimastel aastakümnetel. Ühtlasi kirjeldab ühe kindla vähemuse, mosleminaiste võimalusi olümpiaareenile pürgimisel.

Märksõnad: olümpiamängud, ajalugu, naised, võrdsus

Key words: olympic games, history, women, equality

1. NAISED OLÜMPIASPOORDIS

Antiikolümpiamängud said alguse Kreekast, ühest Vana-Kreeka olulisemast usukeskusest Olümpia külast. Senimaani ei ole täpselt teada, millal esimesed võistlused toimusid, kuid registreerima hakati olümpiamängude toimumist aastal 776 eKr (Nunes, 2019). Olümpiamängud said alguse ühe osana religioosetest pidustustest, mida korraldati regulaarselt peajumal Zeusi auks. Kui esialgu oli usuline pool mängudes võrdlemisi tähtis, siis ajapikku muutus järjest olulisemaks sportlik saavutus. Esimestel antiikolümpiamängudel oli kavas vaid üks spordiala – staadionijooks (Kuningas & Lääne 2004). Hiljem lisandusid viievõistlus, maadlus, rusikavõitlus, pankration, kaarikute võidukihutamine ja ratsutamine (Tinn, 2017). Antiikolümpiamängudel oli lubatud osaleda ainult meestel ning esialgu oli naistel keelatud viibida ka pealtvaatajate seas (Nunes, 2019).

Paralleelselt antiikolümpiamängudega hakati korraldama ka naiste mängu, mida nimetati Zeusi abikaasa järgi Hera mängudeks. Naised kandsid õhukest riietust ning võistlesid umbes 160 meetri pikkuses jooksudistantsis. Olümpiamängude võitjatele püstitati mälestusmärke ning ajaloost on teada, et mälestusmärgid püstitati ka kolmele naisele, kes võitsid kõik kahel korral kaarikute võiduajamises (Tinn, 2017). Kaasaegsete olümpiamängude looja Pierre De Coubertin ei pööranud naistele spordimaailmas suurt tähelepanu. Ta oli veendumusel, et naised ei ole füüsiliselt loodud sportlikuks tegevuseks ning kuuluvad koos laste ja vanuritega nõrgemasse ühiskonnagruppi. Lisaks arvas Coubertin, et naisterahva keha kujutab moraalselt ohtu pealtvaatajatele ja mängude kuvandile. Kuna sportimiseks mõeldud riided olid üsna paljastavad võrreldes tavapärase riietusega, siis kardeti, et naise keha pälvib suuremat tähelepanu kui sportlik sooritus. Nendel põhjustel oli esimestel nüüdisaegsetel olümpiamängudel (Ateena, 1896) naistel osalemine keelatud (Carpentier & Lefevre 2006).

Taliolümpiamängude ajalugu sai alguse 1924. aastal ning need toimusid esialgu paralleelselt koos suveolümpiamängudega iga nelja aasta järel. Alates 1994. aastast korraldatakse taliolümpiamänge sarnaselt suveolümpiamängudele iga nelja aasta järel, kuid on suveolümpiamängude tsükliga kahe aasta võrra nihkes. Esimesed taliolümpiamängud toimusid Chamonix'i külas Ida-Prantsusmaal. Talispordialad olid Skandinaaviamaades populaarsed ning korraldati erinevaid suurvõistlusi nagu näiteks Põhjamaade Mängud ja Holmenkolleni Mängud. Kuna 1908. aasta Londoni suveolümpiamängudel oli kavas ka iluuisutamine ning 1920. aastal Antwerpenis uisutamine ja jäähoki, tundus loomuliku lahendusena, et olümpiamängude kava vajab eraldiseisvat taliolümpiamängude programmi (Essex & Chalkley 2004).

Taliolümpiamängud erinevad oluliselt suveolümpiamängude ülesehitusest. Kui suveolümpiamängud esindavad väga laia üldsuse huve, siis taliolümpiamängud olid vähemalt algusaastatel tagasihoidlikumad ning mängude korraldamisel seetõttu ka kitsamad ja

konkreetsamad nõuded. Taliolümpiamängud nõuavad kindlat infrastruktuuri talispordialade läbiviimiseks. Kui suveolümpiamänge viiakse peamiselt läbi ulatusliku populatsiooniga riikides, siis taliolümpiamängude puhul ei ole tegemist massiivsete suurlinnadega, vaid pööratakse tähelepanu talispordialade nõuetele (lumi, mäed). Ühiskonna huvi kasvas talispordialade vastu ning selles nähti suurt majanduslikku kasu. 1986. aastal otsustas ROK, et alates 1992. aastast tuleb taliolümpiamängud läbi viia suveolümpiamängudest eraldi, et maksimeerida olümpiamängudel ja televisioonilt laekuvat tulu (Essex & Chalkley 2004).

1.1. Olümpism

Olümpismi mõiste pärineb 1890. aastatest, mil Pierre De Coubertin'i eestvedamisel hakati valmistuma esimesteks kaasaegseteks olümpiamängudeks. Olümpismi filosoofia kannab endast mitmekülgset tähendust ja eesmärki. See ei ole pelgalt tippporti toetav idee, vaid oluline on üleüldine liikumise rõõm ja spordiharrastus. Olümpism on filosoofia kogu eluks, mitte lühiajaliseks järgimiseks. Põhimõte ei seisne võitmisel ja enese demonstreerimisel, vaid oluline on üleüldine koostöö ja osavõtt. Sport ei peegelda puhtalt inimese aktiivsust, vaid see on mõtestatud tegevus, mis õpetab ja loob meist iseendi parima verisooni (Parry, 2006). Olümpismi sisu ja tähendus on mõnevõrra ajas muutunud. Kui esialgu oli mängude toimumisel esmatähtis religioon, siis ajapikku muutus domineerivamaks sporditegevus (Lääne & Kuningas 2004). Pierre De Coubertin mõistis 19. sajandi lõpul, et spordil on suur mõju maailma eri kultuuridele ning omab olulist rolli riikide arengus ja jätkusuutlikkuses. Sport on läbi ajaloo olnud oluliseks vahendiks riikide omavahelisel suhtlemisel ja avaldanud mõju globaliseerumisele (Parry, 2006).

ROK-i mõtestatud töö ja olümpiakomitee põhikirja täiendamine on oluliselt mõjutanud naiste osalemist olümpiaspordis. Sooline võrdõiguslikkus on olnud osa olümpia-agenda eesmärkidest alates 1991. aastast. Iga uus spordiala, mida soovitatakse kaasata olümpiamängude programmi, peab sisaldama võistlusala ka naistele. 1995. aastal tehti ettepanek, et naistel peavad olema meestega võrdsed võimalused spordialadest osavõtuks. Kuid alles 1996. aasta olümpiahartas sätestati põhikiri, milles kinnitati konkreetsed ettepanekud soolise ebavõrdsuse vähendamiseks. 2012. aasta Londoni olümpiamängudel said naised õiguse võistelda igal spordialal, mis näiteks tähendas, et naistel oli lubatud võistelda poksis. (Koenigsberger, 2017). Samuti on ROK muutnud olümpialipu kandmise reegleid. 2021. aasta Tokyo olümpiamängudest saavad riikide delegatsiooni lippu kanda nii mees kui naine. ROK-i president Thomas Bach julgustab kõiki riike seda võimalust kasutama (IOC, 2020). Kaasaegsele spordimaailmale on iseloomulik võrdsus ja vabadus spordisündmustel osalemiseks. Olümpiaharta sätestab, et igasugune diskrimineerimine tulenevalt isiku päritolust,

tema rassist ning usulistest tõekspidamistest on vastuolus olümpialiikumise põhimõtetega. „Sport kõigile“ põhimõtte järgi on sport mõeldud kõikidele inimgruppidele, võrdselt meestele ja naistele (Pfister, 2010).

1.2. Naised olümpialiikumises

Aastakümneid tagasi, mil naised hakkasid järjest enam osalema olümpiamängudel ja erinevatel spordivõistlustel, ei olnud ROK-i koosseisus ühtegi naist. Olümpiakomitee loodi aastal 1896, mil toimusid ka esimesed kaasaegsed olümpiamängud. Pierre De Coubertin oli komitee asutajaks ning oma põhimõtetele vastavalt ei kaasanud ta komitee koosseisu naisi. Valitseva ühiskonnainnormi tõttu Euroopas oli igati loogiline, et kõik komitee liikmed olid samast sotsiaalsest klassist (aristokraadid) ning meesterahvad (Carpentier, Lefevre 2006).

Naised panustasid olümpialiikumisse peamiselt treenerite, kohtunike ja delegatsiooniliikmete näol. Aastal 1973 tehti ROK-i põhikirjas muudatus ning õiguse juhtkonda kandideerimiseks said ka naised (Henry & White, 2006). Esimest korda valiti ROK-i liikmeskonda naissoost esindajad aastal 1981. Need olid Venezuelast pärit Flor Isava-Fonseca ja soomlanna Pirjo Haeggman. Isava-Fonseca oli esimene naine, kes valiti 1990. aastal täitevkomiteesse ning 1997. aastal sai Anita DeFrantz esimese naisena olümpiakomitee asepresidendiks. 2004. aastal valiti järjekordselt asepresidendiks naine, kelleks oli Gunilla Lindberg. Olümpiavõitja Nawal El Moutawakel valiti 2008. aastal olümpiakomitee täitevkomiteesse ning 2012. aastal asepresideniks (IOC, 2019).

Viimasel aastakümneil on kasvanud nende olümpiakomiteede arv, kes on kaasanud naisi olümpiakoondise koosseisu. 1988. aastal saatsid 160st olümpiakomiteest Souli olümpiamängudele ainult meessportlasi 26. Tuleb arvesse võtta, et pooled neist olid islamimaade olümpiakomiteed. Neli aastat hiljem Barcelona olümpiamängudel langes see arv 33 protsendini. 1996. aasta Atlanta olümpiamängudel oli riikide delegatsioonide hulgast 28% ja 2000. aastal Sydneys 9% ainult meeste võistkonnad (Pfister, 2010). 2021. aasta Tokyo olümpiamängudel peab kõikide olümpiakomiteede delegatsioonides olema vähemalt üks nais- ja üks meessportlane (IOC, 2020). Seega ei saa olümpiamängudele saata ainult meessportlastest koosnevat võistkonda. Selline kvalifitseerimise tingimus on kindlasti tervitatav ja suur hüpe võrdsuse poole, kuid võib tekitada ebasoodsa olukorra mõne väikeriigi meessportlasele, juhul kui puudub normatiivi täitnud naissportlane.

Naiste osakaal juhtpositsioonidel on eeskujuks noortele neidudele ning nende panus spordijuhtimisel annab kindlust noorematele jätkata oma spordikarjääri (Massengale & Lough 2010). Olümpialiikumist edendavad organisatsioonid (ROK, rahvuslikud olümpiakomiteed ja spordiorganisatsioonid) seadsid eesmärgi, et aastal 2005 pidi naiste osakaal olema

spordimaailma juhtpositsioonidel 20%. Suuremas osas olümpiakomiteedes antud eesmärki ei täidetud. Vaid 27 olümpiakomiteed kõigi 135 uuringus osaleva hulgast märkisid, et nende organisatsioonis on naiste osakaal saavutanud 20% künnise. 2015. aastal oli ROK-i juhatuses naiste osakaal 26 protsenti ja riiklikul tasandil oli naiste osakaal olümpiakomiteedes kõigest 19 protsenti (Koenigsberger, 2017). 2020 aasta seisuga on kõigi 101 olümpiakomitee liikme seas 36 naisterahvast ehk ligikaudu 36%. Täidesaatva komitee ehk juhatuse viieteistkümnest liikmest neli on samuti naisterahvad – Anita L. DeFrantz (asepresident), Gunilla Lindberg, Nicole Hovertsz ja Kristy Coventry. Naiste osalus olümpiamängudel on pidevalt olnud tõusvas joones ning see moodustas 1960. aastatel juba olulise osa võistlejatest. Seega on märkimisväärne, et esmakordselt valiti naised olümpiakomitee liikmeteks alles 1981. aastal. Ühtlasi otsustas ROK 1991. aastal üksmeelselt, et iga uus spordiala, mida soovitakse kaasata olümpiamängude programmi, peab sisaldama naistele mõeldud distsipliine (IOC, 2019).

Spordiorganisatsioonid on üha enam oma tähelepanu koondanud sellele, et rohkem naisi oleks juhtpositsioonidel ja kaasatud otsustamisprotsessi ning läbi selle suurendada naiste esindatust erinevatel spordivõistlustel. Naiste osaluse suurendamine spordiorganisatsioonide juhtpositsioonidel vähendaks suure tõenäosusega spordimaailmas valitsevat soolist ebavõrdsust. Kuigi on saavutatud palju naiste õiguste edendamiseks, on jätkuvalt valdkondi, kus ebavõrdsus on märkimisväärne probleem (Donnelly & Donnelly, 2013). Naiste positsioon spordimaailmas on oluline, see motiveerib noori tüdrukuid ja neid alustama sportliku tegevusega ning innustab neid tippu pürgimisel.

2014. aastal toimus 127. ROK-i istung, kus vormistati ja kinnitati 2020. aasta olümpia-agenda. Agenda sisaldas 40 ettepanekut olümpiamängude edendamiseks ning 11. punkt sätestab soolise võrdõiguslikkuse edendamist: “ROK-i ja Rahvusvaheliste föderatsioonide omavaheline koostöö, et naiste osakaal olümpiamängudel küündiks 50 protsendini. Edendada naiste osalemist ja kaasatust spordis üleüldiselt ja luua neile senisest paremad võimalused olümpiamängudel osalemiseks (IOC, 2014).

2. NAISED KAASAEGSETEL OLÜMPIAMÄNGUDEL

20. sajandi algul oli naistel vähe võimalusi hobidega tegelemiseks väljaspool kodukeskkonda. Laste kasvatamine ja majapidamine olid esmaseks prioriteediks ning sportlik tegevus rohkem meeste ajaviide. Väga vähesed naised harrastasid mingil kujul sportimist ning pälvisid sellega ühiskonnas ulatusliku pahameele. Naised, kes mingil kujul sporditegemisest osa võtsid, harrastasid ainult „naiselikke“ ja elegantseid spordialasid (tennis, kroket, rattasõit, iluuisutamine, golf). Aristokraatide perekonda kuuluvatel naistel oli võimalus osa võtta ka sellistest aladest nagu ratsutamine ja purjetamine. Rohkem füüsilist pingutust nõudvad alad nagu hoki, kriket, kergejõustik ja võistkonnaalad olid mõeldud vaid meestele ning naiste osalemine nimetatud aladel ei olnud ühiskonnas aktsepteeritav (Nunes, 2019).

Esimesed nüüdisaegsed olümpiamängud toimusid 1896. aastal Kreeka pealinnas Ateenas. Kuna antiikolümpiamängud olid mõeldud vaid meessoost esindajatele, otsustas Pierre De Coubertin, et esimestel kaasaegsetel olümpiamängudel on lubatud osaleda samuti ainult meestel (Crowther, 2004). Erinevalt antiikolümpiamängudest oli naistel lubatud viibida pealtvaatajate seas (Tinn, 2017). Coubertin uuris põhjalikult kehalise kasvatuse õpetust ning pidas füüsilist aktiivsust tähtsaks nii meeste kui naiste seas, kuid oli veendumusel, et selle eksponeerimisel peavad olema teatud piirid. Seega seisis olümpiamängude looja kindlameelselt ja ka avameelselt naiste osalemise vastu mängudel pea kolmkümmend aastat ning jäi oma seisukohale kindlaks kuni surmani (Parry, 2006). Hoolimata Coubertini vastuseisule võistlevad naised tänapäeval igal spordialal olümpiamängude kavas. Veelgi enam, eksisteerivad sellised alad (näiteks ratsutamine), kus naised ja mehed võistlevad üksteise vastu. 1972. aasta olümpiamängudel võitiski ratsutamises esimese naisena olümpiakulla Liselott Linsenhoff (Tinn, 2017). Naissoost sportlaste olümpiamängudel osalemise protsent on olnud üldiselt tõusvas joones ning sellest ülevaate annavad Tabel 1 ja Tabel 2. On tähelepanuväärne, et olümpiamängude algusaastatel oli naiste arv sportlaste seas vaid mõni protsent. Märkimisväärne osalejate arvu suurenemine toimus 20. sajandi teises pooles.

Tabel 1. Naiste osalemine suveolümpiamängudel (IOC, 2018).

Aasta	Spordialad	Naiste võistlusalad*	Kõik võistlusalad	Naiste % kõikidest aladest	Kokku naisi	Naiste % sportlastest
1900	2	2	95	2,1	22	2,2
1904	1	3	95	3,1	6	0,9
1908	2	4	110	3,6	37	1,8
1912	2	5	102	4,9	48	2,0
1920	2	8	156	5,1	63	2,4
1924	3	10	126	7,9	135	4,4
1928	4	14	109	12,8	277	9,6
1932	3	14	117	12	126	9
1936	4	15	129	11,6	331	8,3
1948	5	19	136	14,0	390	9,5
1952	6	25	149	16,8	519	10,5
1956	6	26	151	17,2	376	13,5
1960	6	29	150	19,3	611	11,4
1964	7	33	163	20,2	678	13,2
1968	7	39	172	22,7	781	14,2
1972	8	43	195	22,1	1059	14,6
1976	11	49	198	24,7	1260	20,7
1980	12	50	203	24,6	1115	21,5
1984	14	62	221	28,1	1566	23
1988	17	72	237	30,4	2194	26,1
1992	19	86	257	33,5	2704	28,8
1996	21	97	271	35,8	3512	34
2000	25	120	300	40	4069	38,2
2004	26	125	301	41,5	4329	40,7
2008	26	127	302	42,1	4637	42,4
2012	26	140	302	46,4	4676	44,2
2016	28	145	306	47,4	5059	45

* - sisaldab segavõistkondi

Tabel 2. Naiste osalemine taliolümpiamängudel (IOC, 2018).

Aasta	Spordialad	Naiste Võistlusalad*	Kõik võistlusalad	Naiste % kõikidest aladest	Kokku naisi	Naiste % sportlastest
1924	1	2	16	12,5	11	4,3
1928	1	2	14	14,3	26	5,6
1932	1	2	14	14,3	21	8,3
1936	2	3	17	17,6	80	12
1948	2	5	22	22,7	77	11,5
1952	2	6	22	27,3	109	15,7
1956	2	7	24	29,2	134	17
1960	2	11	27	40,7	144	21,5
1964	3	14	34	41,2	199	18,3
1968	3	14	35	40	211	18,2
1972	3	14	35	40	205	20,5
1976	3	15	37	40,5	231	20,6
1980	3	15	38	39,5	232	21,7
1984	3	16	39	41	274	21,5
1988	3	19	46	41,3	301	21,2
1992	4	26	57	45,6	488	27,1
1994	4	28	61	45,9	522	30
1998	6	32	68	47,1	787	36,2
2002	7	37	78	47,4	886	36,9
2006	7	40	84	47,6	960	38,2
2010	7	41	86	47,7	1044	40,7
2014	7	49	98	50	1121	40,3
2018	7	53	102	52	1169	41

* - sisaldab segavõistkondi

2.1. 1896 - 1912

Esmakordselt said naised õiguse osaleda olümpiamängudel 1900. aastal Pariisis (Pfister, 2010). Kuna mängud toimusid osana maailmamessist, ei olnud Pierre De Coubertin'il olulist mõju mängude korraldamisel ning 1900. aasta olümpiamängudel võitsid naised olümpiatiitleid nii tennisel kui ka golfis. Tegelikult osalesid naised mitmetel erinevatel spordialadel (purjetamine, õhupallisõit, ratsutamine), kuid ollakse eriarvamustel, milliseid alasid arvestatakse olümpiaaladena ning sellest tulenevalt jääb see mitteametlikuks. Mängud kestsid 5 kuud, 14. maist kuni 28. oktoobrini. Võistlejaid oli kokku 997, kellest 22 olid naisterahvad. Briti sportlane Charlotte Cooper võitis naiste tenniseturniiri ning temast sai esimene naissoost olümpiavõitja. Margaret Ives Abbot võitis naiste golfiturniiri, kuid kuna ta ei olnud Ameerika Ühendriikide ametlikus delegatsioonis, ei saanud ta sellest kunagi teadlikuks, et just tema oli USA esimene naissoost olümpiavõitja (Nunes, 2019).

Kolmandad kaasaegsed olümpiamängud toimusid esmakordselt väljaspool Euroopat. Valituks sai Põhja-Ameerikas Missouri osariigis asuv linn St Louis. Mängud kestsid pea viis kuud ning osalejaid oli vähem kui neli aastat tagasi toimunud mängudel. 651 sportlase seas oli 6 naist ning kõik osalejad olid Põhja-Ameerikast. Ainus spordiala, kus naistel oli lubatud osaleda, oli vibulaskmine. Lida Howell võitis vibulaskmises kolm kulda, kaks individuaalarvestuses ja ühe võistkondlikus arvestuses (Nunes, 2019). Neli aastat hiljem Londoni olümpiamängudel lisandus tennisele, vibulaskmisele ja segavõistkondlikule purjetamisele veel paaris iluuisutamine (Carpentier & Lefevre 2006). Viiendad kaasaegsed olümpiamängud toimusid 1912. aastal Rootsi pealinnas Stockholmis. Osalejaid oli kokku 2380, kellest 53 olid naissportlased. Esmakordselt said naised osaleda ujumises ja vettehüpetes. Kuna eelnevalt ei olnud naised rahvusvahelistel võistlustel ujumisaladel osalenud, oli raske paremiku määratleda. Maailmarekordit hoidev Daisy Curwen Suurbritanniast suutis enda püstitatud rekordid parandada ning võitis 100 m vabaujumises kuldmedali. 4 x 100 m vabaujumises võidutses samuti Suurbritannia (Kuningas & Lääne 2004). Naised ja mehed said osaleda ka segavõistkonnana ratsutamises ja purjetamises (Carpentier & Lefevre 2006). 1916. aasta olümpiamängud pidid esialgselt toimuma Saksamaa pealinnas Berliinis, kuid mängud jäeti ära 1914. aastal alanud I maailmasõja tõttu.

2.2. 1920-1936

Tehnoloogia areng ja esimese maailmasõja lõpp kujundasid ümber ühiskonna maailmavaatelisi põhimõtteid ning järjest enam olid naised esindatud erinevatel tööpositsioonidel tehastes ja kontorites (Nunes, 2019). Naiste sport arenes jõudsamalt nendes riikides, kus olid paremad sotsiaalmajanduslikud tingimused. Ühe või teise riigi arengutase on näidanud üsna selgelt ka spordi arengut (Tinn 2017). 20. sajandi esimeses pooles, mil kehalise kasvatuse tähtsus üldsuse seas tõusis ning mõisteti aina enam füüsilise liikumise olulisust koolides ja ühiskonnas, kasvas jõudsalt naiste osalemine spordis. Sellest tulenevalt hakkasid I maailmasõja lõppedes naised üha enam osa võtma paljudest spordialadest üle maailma (Kidd, 2013). Sporditegevuses kogusid populaarsust sellised alad nagu võimlemine, uisutamine, tennis, ujumine ja kergejõustik. Kõige enam propageeriti just kergejõustikut ning 1928. aasta Amsterdamis olümpiamängud seda ka näitasid. Esimese maailmasõja ajal korraldati Briti saartel sageli kergejõustikuvõistlusi ning just see sütitas antud spordiala harrastavaid naisi võitlema enda õiguste eest Amsterdamis olümpia eel (Kuningas & Lääne 2005).

Kahe maailmasõja vahelisel perioodil tegutsenud naisliikumised paremate kodanikuõiguste nimel avaldasid mõju spordimaailmas toimuvale. Mõju oli sarnaselt tugev nii Ameerika Ühendriikides, Euroopas kui ka Aasias, mille tulemusena moodustati 1921. aastal

ühendus Rahvusvaheline Naiste Spordi Föderatsioon (FSFI – *Federation Sportive Feminine Internationale*). Organisatsioon toimis aastatel 1921-1936 ning selle peamiseks fookuseks oli korraldada eraldiseisvat naiste olümpiamänge *Women Olympic Games/Women World Games* (Parcina et al., 2014). Esimesed Prantsusmaa naiste kergejõustikuvõistlused toimusid I maailmasõja lõpuperioodil 1917. aastal. Meistrivõistluste toimumine pani aluse esimesele naissportlaste ühenduse loomisele – Prantsusmaa Naiste Kergejõustikuliit (FSFSF – *Fédération des sociétés féminines sportives de France*). Mõlema ühenduse loojaks oli prantslanna Alice Milliat ning föderatsiooni presidendina sai temast üks olulisemaid persoone naiste spordi õiguste eestvedajana nii Prantsusmaal kui kogu maailmas. Tema esimeseks sammuks oli pöördumine ROK-i presidendi Pierre De Coubertin'i poole, et naised saaksid õiguse osaleda 1920. aasta Antwerpeni olümpiamängudel. Kuna pakkumine lükati kindlameelselt tagasi, otsustas Milliat koos enda kaasmõtlejatega korraldada eraldiseisvad rahvusvahelised naiste kergejõustikuvõistlused. Esimesed sellised võistlused toimusidki 1921. aastal Monte Carlos, Monacos ning võistlejaid tuli kohale Prantsusmaalt, Inglismaalt, Itaaliast, Norrast ja Rootsist. Kõik eelpool nimetatud riigid näitasid ka positiivseid arengumärke naiste spordi edendamisel. Liikumist saatis edu ning seni eraldi toimunud naiste spordi ühendused ühinesid rahvusvaheliseks liiduks, kuhu kuulusid esindajad Prantsusmaalt, Ameerika Ühendriikidest, Inglismaalt, Tšehhoslovakiast, Hispaaniast, Austriast, Skandinaaviast ja Saksamaalt (Carpentier & Lefèvre 2006).

1922. aastal toimusid Pariisis esimesed naiste olümpiamängud ehk naiste maailmamängud. See oli oluliseks verstapostiks naiste spordi ajaloos ning 1924. aasta Chamonix'i taliolümpiamängudel said õiguse osaleda ka naised (Tinn, 2017). I ja II taliolümpiamängudel osalesid naised vaid ühel spordialal, milleks oli iluuisutamine. Üks edukamaid iluuisutajaid oli norralanna Sonja Henie, kes võitis II taliolümpiamängudel Šveitsis 15-aastaselt iluuisutamises kuldmedali ning suutis kaitsta tiitlit ka kahtedel järgnevatel olümpiamängudel. Kokku osales 1928. aasta olümpiamängudel 438 sportlast, nende hulgas 26 naissportlast (IOC, 2018). 1936. aasta taliolümpiamängudel kasvas osalejate arv jõudsalt, esmakordselt võisteldi mäesuusatamises ning see oli ka ainus naistele osalemiseks avatud spordiala (Judd, 2008).

Ajavahemikul 1922-1934 korraldas Naiste Spordi Föderatsioon neljal korral naiste maailmamänge. Oluline on märkida, et kahe maailmasõja vaheline periood mõjutas oluliselt senist maailmapilti ning kui 1920. aasta olümpiamängudest võttis osa 63 naissportlast, siis aastaks 1936 oli see arv 331 (Tinn, 2017). 1924. aasta Pariisi olümpiamängudel lisandus programmi naiste vehklemine (Nunes, 2019) ning Amsterdami olümpiamängudel said naised esmakordselt õiguse võistelda kergejõustikus. Kui mehed võistlesid kahekümne kolmel

erineval kergejõustikualal, siis naistel oli võimalus osaleda viiel alal – 100 m ja 800 m jooksus, 4x100 m teatejooksus, kõrgushüppes ja kettaheites. Kui paar sportlast peale 800 m jooksu teadvuse kaotas, otsustas ROK selle naiste olümpiaspordialade hulgast eemaldada ning antud distants lisati uuesti olümpiaprogrammi alles 1960. aastal (IOC, 2019).

II maailmasõja tõttu katkestati olümpiamängude korraldamine aastatel 1940 ja 1944. Kuna valdav osa meestest mobiliseeriti sõjaväkke, asendasid naised mehi viimaste tööpositsioonidel. Pärast 12 aastat kestnud pausi olümpiamängudest, oli maailm muutumas ning see avaldas tugevat mõju ka järgnevatele olümpiamängudele. Naiste õigused kerkisid ühiskonnas rohkem esile ning ühiskond muutus järjest enam tolerantsemaks. (Carpentier, Lefèvre 2006).

2.3. 1948-1988

Trumani doktriin pani aluse 1947. aastal alanud külmale sõjale ning selle mõjudest ei jäänud puutumata ka 1948.-1960. aasta olümpiamängud. 1952. aasta Helsingi olümpiamängudel osalenud kommunistlik Nõukogude Liit ja kogu idablokk oli valmis võitluseks medalite nimel, eesmärgiga avaldada tugevat mõju järgnevate olümpiamängude saavutustele (Keys, 2012). II maailmasõja järel kasvas siiski ühiskonnas huvi sporditegevuse vastu. Üha rohkem inimesi hakkas sportimist harrastama ning jõudsalt arenesid ka erinevad spordiorganisatsioonid. Kui varasemalt olid sellised spordialad nagu kahevõistlus, maraton, triatlon, jalgpall ja jalgrattasõit eranditult vaid meestele suunatud, siis 1970. aastatest edasi olukord muutus (Pfister, 2010).

1948. aasta Londoni olümpiamängudest kuni 1972. aasta Müncheni olümpiamängudeni kinnistasid naised üha enam oma positsiooni olümpiamängudel. Jõudsalt kasvas osalejate arv ning lisati ka üha uusi spordialasid olümpiamängude programmi. Sellel perioodil said naised õiguse võistelda aerutamises, ratsaspordis ja esmakordselt ka võistkondlikul alal võrkpallis (Nunes, 2019). Kergejõustikus lisandusid uute aladena naissportlaste 200 m jooks, kaugushüpe ja kuulitõuge. Kuni 1972. aasta olümpiamängudeni suurenes naissoost sportlaste arv üsna tagasihoidlikult ja jäi alla 20%. Sealt edasi oli areng märgatav ning 2016. aasta suveolümpiamängudeks suurenes naiste osakaal 25% võrra.

Mõningad muudatused ilmnisid ka taliolümpiamängude programmis. 1952. aasta Oslo olümpiamängudel osalesid naised esmakordselt murdmaasuusatamises ja 1956. aasta taliolümpiamängudel andis esmakordselt olümpiavande naine, mäesuusataja Giuliana Minuzzo (Kovalchik, 2012). 1960. aasta Rooma olümpiamängudel võeti uuesti olümpiakavva naiste 800 m jooks. Seega oli 34 kergejõustikuala hulgas nüüdseks 10 naiste ala. Rooma olümpiamängudel lisati olümpiamängude programmi ka naiste kiiruisutamine. 1964. aastal Tokyos osalesid naised esmakordselt 400 m jooksus ja viievõistluses (Kuningas & Lääne 2006). Kaheksa aastat

hiljem, 1972. aasta olümpiamängudel hakkasid naised osalema 1500 m jooksus. Järgnevatel Müncheni olümpiamängudel võistlesid naised sõudmises, korvpallis ja käsipallis ning 1980. lisandus olümpiakavva naiste hoki. Kuni 1968. aasta olümpiamängudeni võistlesid naised 80 m tõkkejooksus praeguse 100 m tõkkejooksu asemel (Kovalchik, 2012).

XXII suveolümpiamängud Moskvas 1980. aastal olid esimesed mängud, mille korraldajaks oli sotsialistlik riik. Moskva olümpiamängud on kuulsad ulatusliku boikoteerimise tõttu, mil olümpiamängudest jäid esmakordselt eemale Ameerika Ühendriikide sportlased. Ühendriigid otsustasid mängu boikoteerida seoses Nõukogude Liidu tungimisega Afganistani. Nõukogude Liit vastas neli aastat hiljem samaga ning ei saatnud oma delegatsiooni 1984. aasta Los Angelese olümpiamängudele. Põhjenduseks toodi Nõukogude Liidu sportlaste ebaturvalisus olümpiakülas ning määravat diplomaatilist põhjust otsusel ei olnud (Edelman, 2015). 1980. aasta Moskva olümpiamängudel, mis on kuulsad just ulatusliku mängude boikoteerimise tõttu, osalesid naised esmakordselt maahokis. Boikoti tõttu jäi turniiri pidamiseks võistkondi liiga väheks ning algasid läbirääkimised selle nimel, et maahoki võistlus siiski läbi viia. ROK-i ja Nõukogude Liidu ametnikud teatasid vahetult enne olümpiamänge Zimbabwele, et neile antakse võimalus osaleda olümpiamängudel ning kõik kulutused kaetakse. Seega loodi mõne päevaga Zimbabwe olümpiakomitee ja ühtlasi nende esimene maahokinaiskond. Zimbabwe naiskonna olümpiadebüüt lõppes kõigile ootamatult kuldmedaliga (Kuningas & Lääne 2007).

1984. aasta Los Angelese olümpiamängude programmi lisandus mitmeid uusi spordialasid ja alade täiendusi. Kergejõustikus osalesid naised 400 m tõkkejooksus, 3000 m jooksus ja maratonis. Uute spordialadena lisandusid aerutamine, jalgrattasõit ja laskmine ning alade täiendusi said ujumine ja võimlemine. Näiteks iluvõimlemises hakati võistlema palli-, kurika-, lindi- ja rõngakavades. Naiste mitmevõistlus kergejõustikus muutus samuti oluliselt – senise viievõistluse asemel kehtestati seitsmevõistlus ning lisandusid odavise ja 200 m jooks. Neli aastat hiljem Soulis hakkasid naised võistlema lauatennisel ja purjetamisel. Naised olid varasemalt olümpiamängudel purjetamisest osa võtnud segavõistkonnas, kuid mitte individuaalses arvestuses (Kovalchik, 2012).

2.4. 1992 - 2021

1992. aasta suveolümpiamängude programmi lisandus naiste sulgpall, judo ja kahevõistlus (Kovalchik, 2012) ning taliolümpiaalaks sai laskesuusatamine (Kuningas & Lääne, 2007). Ühtlasi oli see viimane aasta, kui korraldati suve- ja taliolümpiamänge samal aastal. Järgmised suveolümpiamängud toimusid olümpiaadi möödudes 1996. aastal, kuid taliolümpiamängud kaks aastat varem. 1996. aasta Atlanta suveolümpiamängudel tutvustati

esmakordselt olümpiaareenil naiste jalgpalli ja pehmemalli (Kovalchik, 2012) ja 1998. aasta Nagano olümpiamängudel osalesid naised curlingus ja jäähokis.

Aasta 2000 oli murranguline ning kuna üha enam naisi oli esindatud spordiorganisatsioonide juhtpositsioonidel, paranesid ka naiste võimalused olümpiamängudel osalemiseks. Sydney olümpiatule tõrvikujooksu viisid eksklusiivselt läbi ainult naisterahvad. 2000. aasta Sydney olümpiamängudel olid kavas sellised spordialad nagu naiste jõutõstmine, moodne viievõistlus, taekwondo ja triatlon. Sealt edasi kaks aastat hiljem Salt Lake City taliolümpiamängudel osalesid naised bobikelgutamises (Kovalchik, 2012). Bobisõidus võistlevad mehed kahes võistlusklassis – kahe- ja neljabobis, naised seevastu ainult kahebobis. Põhjuseks võib pidada antud spordialal vähest harrastajate arvu (Women's Sports Foundation, 2017). 2002. aasta olümpiamängudel hakkasid naised võistlema maadluses (Kovalchik, 2012). Naised võistlevad ühes distsipliinis – vabamaadluses, mehed lisaks vabamaadlusele ka Kreeka-Rooma maadluses (Women's Sports Foundation, 2017).

2010. aasta Vancouveri taliolümpiamängudel ületas naissportlaste osakaal 40% künnise. Kokku osales olümpial 2566 sportlast, nende hulgast 1044 naist ja 1522 meest. ROK-i president Jacques Rogge viitas 2012. aasta Londoni olümpiamängude avatseremoonial oma kõnes täidetud eesmärkidele soolise ebavõrdsuse vähendamisel. Londoni olümpiamängudel oli naiste osakaal sportlaste seas senisest kõige märkimisväärsem. Teiseks olid naised esindatud igal spordialal ning kolmandaks tõi ta välja asjaolu, et esmakordselt oli kõikide riikide delegatsioonides esindatud naissportlased. Seega peetakse 2012. aasta suveolümpiamänge soolise võrdõiguslikkuse seisukohast üheks märgilisemaks (Donnelly & Donnelly, 2013).

Mehed hakkasid olümpiamängudel suusahüpetes võistlema esimestel taliolümpiamängudel 1924. aastal. Naistel avanes selleks võimalus alles 2014. aastal Šotsis. ROK on seda põhjendanud naissoost suusahüppajate vähesusega. Lisaks nõuab see muudatusi infrastruktuuris, sest naised hüppavad madalamast hüppetornist ja lühema hoovõturajaga. Ühtlasi tuuakse välja, et antud spordiala võib põhjustada terviseriske oma tehnilise keerukuse tõttu (Jette & Vertinsky, 2009). Sellegi poolest oli II maailmasõja eelsel perioodil mitmeid häid naissuusahüppajaid nii Euroopas kui Põhja-Ameerikas. Üks neist oli Norrast pärit Johanna Kolstad ning teine austerlanna Paula Lamberg. Lamberg oli edukas 1910. aastate algul ning Kolstad näitas oma suusahüppe talenti 1930. aastatel. Ameerika ajakirjandus tituleeris ta lausa suusakuningannaks. Kolstadi peeti meeskonkurentidega võrreldes isegi paremaks suusahüppajaks. Sellest hoolimata ei lubatud neil suusahüpete võistlustest osa võtta, vaid naised said soovid korral ergutada publikut vaheaegadel näidishüpetega (Andersen, Loland 2017). Naised võistlesid esimest korda olümpiamängudel suusahüpetes 2014. aastal Šotsis ning see

tähendas omakorda seda, et naised võtsid osa kõikidest taliolümpiamängude kavas olevatest spordialadest.

2020. aasta talvel puhkes üleilmne koroonaviiruse pandeemia ning ohutuse tagamise mõttes lükati esialgu 2020. aasta suvel toimuma pidanud Tokyo olümpiamängud 2021. aastasse. See on esimene kord ajaloos, kui olümpiamängud on edasi lükatud. Varasemalt on kolmel korral mängud ära jäänud. 1916. aasta olümpiamängude korraldamine katkestati I maailmasõja tõttu ning 1940. ja 1944. aasta mängude ära jäämise põhjuseks oli II maailmasõda (IOC, 2020). Tokyo olümpiamängud tutvustavad viite uut spordiala ning kõik sisaldavad ka naistele osalemiseks avatud võistlusala. Pesapall ja pehmepall on olnud mõlemad vahelduva eduga olümpiamängudel kavas ning 2021. Tokyos mängivad mehed taas pesapalli ja naised pehmepalli (IOC, 2018). 2021. aasta Tokyo olümpiamänge nimetatakse turunduslikel põhjustel endiselt Tokyo 2020 mängudeks (IOC, 2020).

2.5. Eesti naissportlased olümpiamängudel

Naiste spordi areng maailmas andis tõuke ka Eesti spordile ning Eesti naissportlaste võimalustele. Kahe maailmasõja vahelisel perioodil võistlesid Eesti naissportlased olümpiamängudel vaid ühel korral. Mäesuusataja Karin Peckert-Forsman ja iluuisutaja Helene Michelson osalesid 1936. aasta Garmisch-Partenkircheni taliolümpiamängudel. Ühiskondlikud muutused peale II maailmasõda parandasid oluliselt senist hoiakut naiste osalemise suhtes suures spordis. Läbi aegade on Eestit esindanud mitukümmend naist ning vaatleme olümpiamängudel kümne parema hulka jõudnud Eesti naissportlasi.

2.5.1. 1960-1990

Esimest korda osalesid Eesti päritolu naised Nõukogude Liidu koosseisus suveolümpiamängudel 1960. aastal Roomas. Tänu edukatele tulemustele ujumises Nõukogude Liidu meistrivõistlustel, pääsesid Eesti naissportlased erinevatele tiitlivõistlustele ning sealhulgas ka olümpiamängudele. Ulvi Indrikson (neiupõlvenimega Voog) esindas Eestit XVII olümpiamängudel vabaujumises nii 100 kui ka 4x100 m teatejumises. Ta oli 23-kordne Nõukogude Liidu meister, pälvinud Euroopa meistrivõistlustelt hõbemedali, võitnud ülemaailmselt üliõpilasmängudelt kaks ja rahvusvahelistelt noorsoomängudelt kolm kuldmedalit. Rooma olümpiamängude eel jätkas Ulvi Indrikson võitmatult kogu olümpiatsükli, kuid paraku ei saanud teda Roomas edu ning tulemuseks jäi 8. koht 4x100 m vabaujumises ja 19. koht 100 m vabaujumises (Lääne, 2009). Neli aastat hiljem võistles Tokyo olümpiamängudel Nõukogude Liidu koondises Eesti naiskergejõustiklane Laine Kallas (Erik),

edukas 800 m jooksja (Tinn, 2017). Ta on tänaseni ainus Eesti naiskergejõustiklane, kes pääsenud jooksualade arvestuses finaali. Laine alustas harjutamist 14-aastaselt Türil Hans Lööpre juhendamisel ning hiljem treenis Tartus Jaan Jürgensteini käe all. 1964. aasta olümpia eel õnnestus Lainel tulla Nõukogude Liidu meistriks ning pääseda ka olümpiamängudele. Ta on võistelnud kahel olümpial ning saavutas 1964. aasta Tokyo olümpiamängudel kõrge 6. koha. 4 aastat hiljem Münchenis õnnestus Lainel samuti finaali pääseda ning tulemuseks jäi 9. koht (Lääne, 2009).

Eesti vehklemises saabus suurem sportlik edu 1960. aastatel. Esimese vehklejana jõudis olümpiamängudele Svetlana Tširkova-Lozovaja (Tširkova). Ta võistles edukalt naiste floretis (Lääne, 2009). Svetlana kuulus mitmeid aastaid Nõukogude Liidu koondisesse ning oma parimad matšid vehkles ta alati just võistkondlikus arvestuses. 1968. aasta Mehhiko olümpia eel võistles ta edukalt mitmetel olümpiakandidaatide turniiridel. Mehhiko olümpiaturniiril alistati poolfinaalis kindlalt Prantsusmaa naiskond ning finaalis võideti ka Ungarit. Tširkoval õnnestus esimese Eesti naissportlasena võita olümpiamängudelt kuldmedal (Kuningas & Lääne, 2007). Neli aastat hiljem Müncheni olümpiamängudel võistles ta samuti edukalt kogu olümpiaturniiri, kuid eneselegi ootamatult ta finaali vehklema ei pääsenud. Tema asemel vehkles valgevenelanna Tatjana Samussenko ning kuna medalid jagati vaid finaalis võistlenud sportlastele, jäi Tširkova kuldsest medalist ilma (Lääne, 2009).

Nõukogude riiklik spordisüsteem oli maailma üks tugevamaid ning olümpiaaladele pöörati suurt rõhku. Eesti sportlastel, kes koondisesse pääsesid, olid parimad tingimused treenimiseks. Nõukogude naissportlaste tulemused erinevatel tiitlivõistlustel olid ühed märkimisväärsamad (Tinn, 2017).

2.5.2. 1991-2018

1991. aastal taastati Eesti Vabariigi iseseisvus. 1992. aasta olümpiamängudel osales Eesti, pärast vabanemist Nõukogude okupatsioonist, olümpiamängudel iseseisva riigina. Eesti parim trekisõitja, Erika Salumäe, osales nii 1988. aasta kui ka 1992. aasta suveolümpiamängudel. Kui Ta oli esimene naine, kes võitis Eestile individuaalse olümpiakulla. 1988. aasta Souli olümpiamängude eel oli Salumäe üks suurtest favoriitidest, kuid olümpiapileti lunastamiseks trekisprindis tuli seljatada hulk tugevaid vastaseid (Lääne, 2009). Kuna Eestis ei olnud trekisõiduks sobivaid tingimusi, treenis Salumäe peamiselt Moskvas (Tinn, 2017). Souli olümpialt kuldmedaliga naastes ootas teda kodumaal suurejooneline vastuvõtt ning rahva peade kohal olid ilmekad loosungid „Eesti ise Barcelonasse!“. Eesti võistleski iseseisva riigina Barcelonas ja Erika Salumäe sai teenitult rahvuskangelase tiitli osaliseks (Kristensen, 2017). 1992. aasta Barcelona olümpiamängudel õnnestus Salumäel korrata suurepärase sooritust ning

võita teine järjestikune olümpiakuld. Ta on püstitanud trekisõidus 19 maailmarekordit. Barcelona olümpiamängudel osales lisaks Salumäele purjetaja Krista Kruuv. Kruuvil õnnestus osaleda 1992. aasta Barcelona ning 1996. aasta Atlanta olümpiamängudel, millest esimene osutus edukaks. Barcelona olümpiaregati eelviimase sõidu eel oli Kruuvil veel võimalus pretendeerida medalikohale. Viimane sõit ei läinud paraku ootuspäraselt, kuid kokkuvõttes saavutas ta siiski märkimisväärse 6. koha. Neli aastat hiljem Atlantas Kruuv nii suurepäraselt esitlust ei näidanud ning tuli leppida 24. kohaga (Lääne, 2009).

Eesti epeenaiskond oli esindatud 1996. aasta Ateena olümpiamängudel koosseisus Oksana Jermakova, Heidi Rohi ja Maarika Võsu (Tinn, 2017). Naiskonnaga saavutati kõrge 5. koht ning edukaim oli Oksana Jermakova, kellel õnnestus individuaalarvestuses saavutada 15. koht. Olümpiamängude eel 1993. aastal tuli Jermakova esimese Eesti sportlasena sinimustvalge lipu all võisteldes maailmameistriks (Lääne, 2009). Ka epeenaiskond näitas olümpia eel säravaid tulemusi – MM-il võideti pronksmedal, MK-sarjas saavutati üldvõit ja esikoht Rahvuste Karika turniiril (Tinn, 2017). Hiljem on Eesti naisvehklejad osalenud 2016. aasta Rio olümpiamängudel. Naiskonda kuulusid 2013. aasta maailmameister Julia Beljajeva ja 2014. maailmameistrivõistluste pronks Erika Kirpu. Lisaks tugevad vehklejad Irina Embrich, Kristina Kuusk ning tulevikulootus Katrina Lehis. Eesti olümpianaiskond ei suutnud end Rios vastavalt oma tasemele realiseerida ning tulemuseks jäi 4. koht. Parima esitluse tegi Irina Embrich, kes saavutas individuaalarvestuses 10. koha ning vehkles kogu naiskonna hulgast kõige puhtamalt (Martinson, 2016).

Eesti naiskergejõustiklastest on olümpiamängudel kümne parema hulka jõudnud lisaks eespool mainitud Laine Kallasele veel Kaire Leibak ja Ksenja Balta. Leibak on läbi aegade parim Eesti naiskolmikhüppaja. Juba noorena saavutas ta häid tulemusi juunioride tiitlivõistlustel. Leibak pääses 2008. aasta Pekingi olümpiamängudele, jäädes napilt lõppvõistluselt välja, kuid saavutades kokkuvõttes märkimisväärse 10. koha (Lääne, 2009). Ta oli esimene naine, kes pääses olümpial lõppvõistlusele kergejõustiku väljakualal (Nilk et al, 2008). Hiljem on sama saavutust korranud Ksenja Balta, kes saavutas Rio olümpiamängudel 2016. aastal märkimisväärse 6. koha kaugushüppes. Ühtlasi on ta 2011. aasta Euroopa meister sisemeistrivõistlustel kaugushüppes. Balta osales ka 2008. aasta Pekingi olümpiamängudel, kuid tol korral lõppvõistlusele ei pääsenud (Gregor et al., 2016).

Talisportlaste arvestuses on Eesti läbi aegade edukaim naine suusakuninganna Kristina Šmigun-Vähi. Kristina oli juba lapsena lootustandev noorsportlane ning võitis hulgaliselt Eesti meistritiitleid (Lääne, 2009). Kristina tähelend algas 1999. aasta Ramsau maailmameistrivõistlustel, kus tal õnnestus võita hõbemedal 15 kilomeetri vabatehnikas ja pronks 30 km klassikatehnikas. Ühtlasi on ta osalenud neljal taliolümpial, millest kõige

edukamaks kujunesid tema viimased, 2006. aasta Torino taliolümpiamängud. Kristina võitis Torinos kaks kuldmedalit, 10 km klassikasõidus ning 15 km suusavahetusega sõidus (Martinson, 2006). Viimastel taliolümpiamängudel, 2018. aastal Pyeongchangis, tegi kõige säravama esitluse kiiruisutaja Saskia Alusalu. Hästi valitud taktika abil võitles Saskia ennast finaalis kõrgele 4. kohale. Olümpiapileti lunastas ta olümpia eel toimunud võistlusel Calgarys, kus ühisstardiga sõidus tegi suurepärase taktikalise soorituse. Saskia alustas uisutamisega juba väikse lapsena ning esimese võistluse tegi ta juba 3-aastaselt (Kaasik, 2018). Oma kodukandis Põltsamaal sai ta suuresti treenida tänu spordientusiast Väino Treimanile ning 17-aastaselt suundus Saskia välismaale end kiiruisutajana teostama. Hetkeseisuga on Alusalu kõigi Eesti naiste kiiruisutamiskordite omanik (Tinn, 2017).

Olümpiamängudel esikümnesse jõudmine on märkimisväärne saavutus ning Eesti naissportlastest on seda suutnud 17 naist. II maailmasõja järel võistlesid Eesti päritolu sportlased Nõukogude Liidu koondises. 1991. aastal Eesti taasiseseisvus ning olümpiamängudel võisteldi iseseisva riigina. Iga olümpiaadi järel pääses mängudele üha enam Eesti sportlasi.

3. OLÜMPIAMÄNGUD JA DISKRIMINEERIMINE

Ajalooandmetele tuginedes on olümpiamänge saatnud nii usuline kui rassiline diskrimineerimine meeste ja naiste suhtes. Palju tähelepanu on pälvinud 1936. aasta Berliini olümpiamängud, kui samal ajal toimus Saksamaal ulatuslik juudi rahvuse vastane kampaania. Juudi päritolu sportlastel puudus võimalus osa saada treeningutest ja olümpiamängude eelsest ettevalmistusest. Üks tuntumaid juudi päritolu sportlasi on kõrgushüppaja Margaret Bergmann-Lambert, kes oli vaieldamatult selle perioodi parim naiskõrgushüppaja. Kuna tal ei olnud luba Saksamaa koondises võistelda, emigreerus ta Ameerika Ühendriikidesse (Ecker, 2014). Ainus juudi päritolu sportlane, kes esindas Saksamaad Berliini olümpiamängudel, oli vehkleja Helene Mayer (Schiller & Young, 2010).

Olenevalt valitsevast ühiskonnakorrast on olümpiamänge saatnud ka rassism. Esimene mustanahaline naissportlane, kes võitis olümpiamedali, oli ameeriklanna Audrey Patterson 1948. aasta Londoni olümpiamängudel. Samadel mängudel võitis Pattersoni kaasmaalane Alice Coachman kuldmedali kõrgushüppes ning temast sai esimene mustanahaline naisolümpiavõitja. Naiste suurepäraseid sporditulemusi saatis suur tähelepanu ning nad näitasid kogu maailmale, et inimeste nahavärv ei tohi mõjutada nende võimalusi (Pfister, 2010).

3.1. Islamimaade naised olümpiaspordis

Rahvusvahelistel spordivõistlustel domineerib peamiselt läänemaailma kultuur. Sellest tulenevalt on erinevatel spordivõistlustel osalemine islamimaade naiste jaoks probleemne. Valdav enamik moslemi naisi järgivad oma religiooni põhimõtteid ning vastavaid käitumis- ja riietumisnorme väga järjekindlalt. Selleks, et võimaldada islamimaade naistel sportida ja spordiüritustest osa võtta, loodi 1991. aastal Teheranis islami naiste spordi organisatsioon (*Islamic Federation of Women's Sport*). Ühe lahendusena leiti, et tuleb korraldada eraldi islamimaade naistele mõeldud spordivõistlus, mis arvestaks religioonist tulenevate normidega ja võimaldaks seeläbi moslemi naistel sportida ja võistelda. Organisatsiooni üks peamisi ülesandeid oli korraldada iga nelja aasta järel islami naistele mõeldud mängu (*Women's Islamic Games*). Esialgu oli mängudel osalemine ette nähtud vaid islamimaa päritolu naistele, kuid nii 2001. ja 2005. aasta mängudel osalesid ka mõned mosleminaised Suurbritanniast (Pfister, 2010).

Islami usu kohaselt on naised ja mehed võrdsed ning naistel ei ole keelatud sportimisest osa võtta või spordiüritustel osaleda. Islamimaade naiste vähene osavõtt spordiüritustest on suuresti tingitud islami usule omasest tagasihoidlikkusest ja sellega kaasnevast kindlast riietumisnormist. Mõned allikad defineerivad hidžaabi kui mosleminaise peakatet, kuid üldistavamalt viidatakse sellele kui kogu islamiusku naiste riietusele. Kõige määravamaks

olümpiamängude kontekstis on saanud just vastav riietumisnorm. Mosleminaiste endi jaoks ei ole probleemne osalemine suurtel rahvusvahelistel spordivõistlustel, vaid küsimus, kuidas kaitsta islamiusu identiteeti ning austada hidžaabi kandmist võistlustel osaledes (Limoochi & Clair, 2011). Islamimaade naised saavad osaleda rahvusvahelistel spordivõistlustel nendel spordialadel, kus ei ole nõutud võistlusriietusele seatud kindlaid reegleid. Näiteks ei ole neil võistlusvormi reeglite tõttu võimalik osaleda ujumises ja iluvõimlemises, küll aga saavad nad probleemideta võistelda vibulaskmises, võrkpallis, tennis ja lauatennis (Benn & Ahmed, 2006). Egiptuse naiskond osales esmakordselt võrkpallis 2016. aasta Rio olümpiamängudel, naised võistlesid edukalt pikas riietuses, mis kattis jalad, käed, juuksed ja kaela. Kui vaadata moslemiriikide osalemist olümpiamängudel, siis kahtlemata on kõige edukam Türgi 87 medaliga. Saudi Araabia seevastu saatis alles 2012. aastal esmakordselt naissportlased olümpiamängudele. Oluline on ka märkida, et Türgis on olnud mosleminaiste riietuse osas leebemad piirangud, kuid Saudi Araabias oli kuni 2018. aastani hidžaabi kandmine kohustuslik.

Meeste sport on islamimaades sotsiaalselt vähem või rohkem aktsepteeritud ning mehed osalesid olümpiamängudel juba alates 1900. aastast (Pfister, 2010). Sellegi poolest ei ole islamimaades sportimine prioriteediks ning moslemite esindatus on olümpiamängudel üsna madal. 2008. aasta Pekingi suveolümpiamängudel moodustasid vaid 6% meessportlastest ja 2% naissportlastest moslemid (Pfister, 2008). Kuni 1980. aastateni oli lisaks Türgi, Iraani ja Indoneesia mosleminaistele veel üksikutest islamimaade riikidest pärit naistel võimalus osa saada tiitlivõistlustesest. Esimesteks olid kaks vehklejat Türgist, kes osalesid 1936. aasta Berliini olümpiamängudel. Türgi Olümpiakomitee saatis ühe naise ka järgmistele suveolümpiamängudele 1948. aastal, kes oli ainus islami päritolu naine nendel olümpiamängudel. Järgneval aastakümnel olid olümpiamängudel esindatud vaid üksikuid naised islamimaadest. Aegamööda siiski kasvas mosleminaiste kaasatus koondistesse. 1972. aasta Müncheni olümpiamängudel osalesid esmakordselt Maroko päritolu naised. 1980. aasta Moskva olümpiamängudel osales naine Alžeeriast ja Liibüast ning neli aastat hiljem Jordaaniast ja Egiptusest. Esimene moslemine naine, kes võitis olümpiamängudel kuldmedali, oli Marokost pärit Nawel El Moutawakel. Moutawakel saavutas 1984. aastal Los Angeleses esikoha 400 m tõkkejooksus. Samuti on märkimisväärne, et aastatel 2012-2014 oli ta ROK-i asepresident (Sing, 2012).

Islamimaade naiste osalemine olümpiamängudel on kohati tekitanud palju segadust. Näiteks soovis Saudi Araabiast pärit naine (Wojdan Ali Seraj Abdulrahim Shaherkani) võistelda 2012. aasta Londoni olümpiamängudel judos. Saudi Araabia delegatsioon nõudis, et naisterahval lubataks võistelda hidžaabis (Sing, 2012). Rahvusvaheline judoliit oli aga seisukohal, et ohutusnõudeid silmas pidades kedagi hidžaabis võistlusareenile ei lasta.

Erinevatel võistlusaladel on ette nähtud konkreetsed määrused ja nõuded ning paljudel aladel ei ole ohutusnõudeid silmas pidades otstarbekas pikas ja sportlikus mõttes ebamugavas riietuses võistelda. Seega kinnitas ROK mõlemaid osapooli rahuldava määruse ning mosleminaistel lubati võistelda modifitseeritud peakattega (Donnelly & Donnelly, 2013). Seega on ka käesoleval ajal jätkuvalt eesmärgiks leida kõiki osapooli rahuldav kompromiss, et mosleminaistel oleks võimalus võistelda rikkumata võistlusmäärusi- ja reegleid.

Tänapäeva spordimaailmas on naine ja mees praktiliselt võrdsed. Paljudes islamimaades on naised jätkuvalt ühiskonnas tagaplaanil ning sporditegevus jäänud neile kaugeks. Sport on maailma eri paikades arenenud ebaühtlaselt ning on siiani raskendatud kultuuriliste erinevuste tõttu (Tinn, 2017).

KOKKUVÕTE

Kaasaegsete olümpiamängude algusaastail võtsid suurtest spordipidustustest osa ainult mehed. Olümpiamängude looja Pierre De Coubertin oli kindlalt naiste osalemise vastu ning soovis neid näha vaid pealtvaataja rollis. Vastuseisust hoolimata võistlesid esimesed naised 1900. aasta olümpiamängudel tennis ja golfis. Üheks oluliseks verstapostiks naiste spordi ajaloos võib pidada nende esmakordset osalemist kergejõustikualadel 1928. aasta Amsterdami olümpiamängudel. 1920. aastate alguses loodi kogu maailmas naiste spordi föderatsioon. Alice Milliati eestvedamisel ja organisatsioonide omavahelise koostöö tulemusena alustati rahvusvaheliste naiste kergejõustikuvõistluste korraldamisega, mis näitasid kogu maailmale naiste suutlikkust osaleda aktiivselt tippspordis. Olümpiamängude programmi lisandus nende jaoks järjest uusi spordialasid ning distsipliine.

Olümpialiikumise edendamiseks on ROK pidevalt täiendanud olümpiaharta põhikirja. Üheks oluliseks muudatuseks oli 1991. aastal kinnitatud määrus, mille kohaselt peab iga uus olümpiaspordiala sisaldama ka naistele mõeldud distsipliini. Erialakirjandusest ja ROK-i statistikast selgub, et just viimase 30 aastaga on naistele mõeldud alade valik oluliselt täienenud. Olümpiamängude ajalugu näitab, et suurenenud on osalejate koguarv ning vähenenud ebavõrdsus naiste ja meeste osakaalu suhtes.

Eesti naiste olümpiasaavutused jäävad II maailmasõja järgsesse perioodi. Esmakordselt osaleti olümpiamängudel 1960. aastal ja juba 1968. aastal võitis Svetlana Tširkova-Lozovaja esimese Eesti naisena kuldmedali, mis näitab eestlaste võimekust spordimaailmas läbi lüüa. Eesti naised on edukad olnud erinevatel aladel, kuid eeskätt siiski suvespordialadel. Olümpiavõitjaks on tulnud kolm Eesti naist - vehkleja Svetlana Tširkova-Lozovaja, trekisprinter Erika Salumäe ja murdmaasuusataja Kristina Šmigun-Vähi.

Ülemaailmsele naiste olümpiaspordi arengule on tõuke andnud ROK-i tegevus, nii juhatuse kui liikmete seas on naiste protsent jõuliselt kasvanud. 2021. aasta Tokyo olümpiamängudel võtavad naised osa kõigist spordialadest ja osalejate üldarvust moodustavad nad peaaegu poole. Tulemus on märkimisväärne, sest kuni 1972. aasta suveolümpiamängudeni oli naisi osalemas alla veerandi kogu osalejate arvust. 2021. aastal Tokyos peab iga riigi delegatsioonis olema vähemalt üks nais- ja üks meessportlane. Kultuurilise erinevuse tõttu võib selline otsus tekitada probleemi islamimaade esindustes. Tulevaste olümpiamängude põhjal on perspektiivis võimalik seda otsust analüüsida ja järeldusi teha. Edasise uurimissuunana on huvipakkuv võrrelda naiste ja meeste osakaalu erinevatel spordialadel läbi olümpiaajaloo.

KASUTATUD KIRJANDUS

1. Andersen W, Loland S. Jumping for recognition: Women's ski jumping viewed as a struggle for rights. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports* 2017; 27: 359–365.
2. Benn T, & Ahmed A. *Alternative Visions: International Sporting Opportunities for Muslim Women and Implications for British Youth Sport* 2006; 92: 119-132. Leicester: The National Youth Agency.
3. Carpentier F, Lefèvre J-P. The modern Olympic Movement, women's sport and the social order during the inter-war period. *The International Journal of the History of Sport* 2006; 23: 1112–1127.
4. Crowther N. The state of the modern Olympics: citius, altius, fortius? *European Review* 2004; 12: 445–460.
5. Donnelly P, Donnelly MK. *The London 2012 Olympics: A Gender Equality Audit*. Centre for Sport Policy Studies Research Report. Toronto: Centre for Sport Policy Studies, Faculty of Kinesiology and Physical Education, University of Toronto. 2013.
6. Gregor M, Nilk A, Pahv P, Rinaldo K-A, Roosna M, Tserp D. *Visaduse toel tagasi tippu*. Press, G. XXXI olümpiamängud Rio 2016. Tallinn. *Ajakirjade Kirjastus* 2016; 122-130.
7. Ecker T. Olympic Pride: Nationalism at the Berlin and Beijing Games. *Harvard International Review* 2014; 36: 46–49.
8. Edelman RS. The Russians Are Not Coming! The Soviet Withdrawal from the Games of the XXIII Olympiad. *The International Journal of the History of Sport* 2015; 32: 9–36.
9. Essex S, Chalkley B. Mega-sporting events in urban and regional policy: a history of the Winter Olympics. *Planning Perspectives* 2004; 19: 201–204.
10. Henry I, White A. "Women leadership and the Olympic Movement". *Beyond The Scoreboard*. International Labour Organization 2006. 202-212.
11. Kidd B. 'Another world is possible': recapturing alternative Olympic histories, imagining different games†. *Sport in Society* 2013; 16: 503–514.
12. IOC (International Olympic Committee). *Olympic Agenda 2020*. 20+20 recommendations.
https://stillmed.olympic.org/Documents/Olympic_Agenda_2020/Olympic_Agenda_2020-20-20_Recommendations-ENG.pdf. Vaadatud 6. aprill 2020.
13. IOC (International Olympic Committee). *Factsheet: Women in the Olympic Movement*. 2018; : 4.
<https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/Factsheets-Reference-Documents/Women-in-the-Olympic-Movement/Factsheet-Women-in-the-Olympic-Movement-February-2018.pdf>. Vaadatud 6. aprill 2020.
14. IOC sends extremely strong message that gender balance is a reality at the Olympic Games - Olympic News. (4. märts). International Olympic Committee. 2020.

15. <https://www.olympic.org/news/ioc-sends-extremely-strong-message-that-gender-balance-is-a-reality-at-the-olympic-games>. Vaadatud 6. aprill 2020
16. IOC (International Olympic Committee). Gender Equality Review Project. IOC Gender Equality Report. 2018.
<https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/News/2018/03/IOC-Gender-Equality-Report-March-2018.pdf>. Vaadatud 20. aprill 2020
17. IOC (International Olympic Committee). IOC and Tokyo 2020 Joint Statement – Framework for Preparation of the Olympic and Paralympic games Tokyo 2020 Following their Postponement to 2021. Press release. Tokyo. 2020.
<https://www.olympic.org/news/ioc-and-tokyo-2020-joint-statement-framework-for-preparation-of-the-olympic-and-paralympic-games-tokyo-2020-following-their-postponement-to-2021>. Vaadatud 20. aprill 2020.
18. Judd, RC. Roots: A Brief History of the Winter Games. The Winter Olympics: an insider's guide to the legends, the lore, and the game: Vancouver edition. The Mountaineers Books. Vancouver 2008; 18-39.
19. Kaasik S. Adavere Komeet. Press, G. XXIII Taliolümpiamängud Pyeongchang 2018. Tallinn. Ajakirjade Kirjastus 2018; 29-34.
20. Key dates in the history of women in the Olympic Movement. (4. juuli). International Olympic Committee. 2019.
<https://www.olympic.org/women-in-sport/background/key-dates>. Vaadatud 20. aprill 2020.
21. Keys B. The Early Cold War Olympics, 1952-1960: Political, Economic and Human Rights Dimensions. Lenskyj H, Wagg S. The Palgrave Handbook of Olympic Studies. Palgrave Macmillan UK. 2012; 72-86.
22. Koenigsberger AA. Gender equality in the Olympic Movement: not a simple question, not a simple answer. Journal of the Philosophy of Sport 2017; 44: 329–341.
23. Kovalchik S. Men's records and women's: are the women better already?: Moving towards a gender-neutral Olympics. Significance 2012; 9: 18–23.
24. Kristensen L, Burman C. Soviet Estonian bicycle film: sport, nation and race narratives. Studies in Eastern European Cinema 2017; 8: 62–77.
25. Kuningas T, Lääne T. Olümpiamängude ajalugu I, suvemängud 1896-1916. Maalehe raamat. 2004.
26. Kuningas T, Lääne T. Olümpiamängude ajalugu II, suvemängud 1920-1944. Maalehe raamat. 2005.
27. Kuningas T, Lääne T. Olümpiamängude ajalugu III, suvemängud 1948-1964. Maalehe raamat. 2006.
28. Kuningas T, Lääne T. Olümpiamängude ajalugu IV, suvemängud 1968-1980. Maalehe raamat. 2007.

29. Limoochi S, Le Clair JM. Reflections on the participation of Muslim women in disability sport: hijab, Burkini®, modesty and changing strategies. *Sport in Society* 2011; 14: 1300–1309.
30. Lääne T. Eesti sportlased olümpiamängudel: Ateena 1896 - Peking 2008. Kadmiirell. 2009.
31. Martinson J. Needuse murdumine Beethoveni saatel. Press, G. XX taliolümpiamängud Torino 2006. Tallinn. Ajakirjade Kirjastus 2006; 57-80.
32. Massengale D, Lough N. Women Leaders in Sport: Where's the Gender Equity? *Journal of Physical Education, Recreation & Dance* 2010; 81: 6–8.
33. Nilk A, Pahv P, Paju T, Press G, Tserp D. Bolti olümpia. Kanteri olümpia. Meie olümpia. Press G. XXIX suveolümpiamängud Peking 2008. Tallinn. Ajakirjade Kirjastus 2008; 126-130.
34. Nunes RA. Women athletes in the Olympic Games 2019; .
35. Parcina, I., Šiljak, V., Perovic, A., Plakona, E. Women's World Games. *Physical education and sport through the centuries* 2014; 1(2): 49-60.
36. Parry J. Sport and Olympism: Universals and Multiculturalism. *Journal of the Philosophy of Sport* 2006; 33: 188–204.
37. Pfister G. Equality and Social Missions. Muslim Women and Their Opportunities to Participate in Sport and Physical Activities. 2008; 19 (4): 250-260.
38. Pfister G. Women and sport in Islamic countries. *Forum for Idræt* 2010; 26.
39. Pfister G. Outsiders: Muslim Women and Olympic Games – Barriers and Opportunities. *The International Journal of the History of Sport* 2010; 27: 2925–2957.
40. Schiller K, Young C. The Legacy of Berlin 1936 and the German Past:: Problems and Possibilities. *The 1972 Munich Olympics and the Making of Modern Germany* (1. tr, lk 56–86). University of California Press: 2010.
<https://www.jstor.org/stable/10.1525/j.ctt7zw56v.7>. Vaadatud 2. aprill 2020
41. Sing M. Muslim and Arab Women at the Olympics: Gold Medal or Headscarf? - Qantara.de. Qantara.de - Dialogue with the Islamic World. 2012.
<https://en.qantara.de/content/muslim-and-arab-women-at-the-olympics-gold-medal-or-headscarf>. Vaadatud 21. aprill 2020
42. Spivey, N. *The Ancient Olympics*. University of Oxford. 2004.
43. Tinn, E. *Lurichi jälgedes. Eesti sport tsaariajast tänapäevani*. Tallinn: Eduard Tinn. 2017
44. Vertinsky P, Jette S, Hofmann A. 'Skierinas' in the Olympics: Gender justice and gender politics at the local, national and international level over the challenge of women's ski jumping. *Olympika* 2009; 18.

45. Women in Sports Statistics - Female Athletes Participation (8. august). International Olympic Committee. 2019.
<https://www.olympic.org/women-in-sport/background/statistics>. Vaadatud 22. aprill 2020.
46. Women's Sport Foundation. Women in the Olympic and Paralympic Games: An Analysis of Participation, Leadership and Media Coverage. A Women's Sports Foundation Report. 2017. <https://www.womenssportsfoundation.org/wp-content/uploads/2017/11/wsf-2016-olympic-paralympic-report-final.pdf>. Vaadatud 10. aprill 2020.

SUMMARY

The rising importance of women in Olympic sports through the history of modern Olympic Games

Today, both men and women play virtually all kinds of sports. In 2012, women started competing in boxing at the Olympic Games and in 2014 in ski jumping. This meant that there were no longer any sports in the Olympic program that did not involve female athletes. Nevertheless, among the Olympic sports, there are two areas in which men do not participate - synchronized swimming and gymnastics. Larger differences arise in the disciplines and competitions of sports. For example, in terms of disciplines, wrestling is divided into freestyle wrestling and Greco-Roman wrestling, of which women participate only in the first one.

In the early days of the Olympic Games, before World War I, women only participated in elegant sports such as tennis, golf, and archery. Today, no one probably considers these sports to be “feminine,” and it is known that they are also practiced by a significant number of men. Also, these sports, which a hundred years ago were so to speak dominated by men - athletics and various ball games, now include a significant proportion of female athletes.

In the period between the two world wars, the societal attitude towards sports changed significantly, and the importance of physical education was increasingly recognized. The research material shows that women's opportunities in sports were largely influenced by various women's movements around the world. One of the most important figures in the history of women's sports is the Frenchwoman Alice Milliat, under whose leadership the International Women's Athletics Competitions were organized. Milliat's venture was not overlooked by the IOC; women competed in athletics for the first time at the 1928 Olympics, and this is considered one of the most important milestones in the history of women's Olympic sports.

After World War II, the popularity of various women's movements increased even more, and the world of sports did not remain untouched. There was a growing interest in sports in society, and various sports organizations flourished. In 1960, Estonian women made it to the Olympic Games for the first time. Based on the literature, it turns out that in the period 1948-1972, a number of new sports and a number of disciplines for women were added to the Olympic program.

The development of women's sports worldwide has also been boosted by the International Olympic Committee, as the percentage of female members of both the board and members has grown strongly. This, in turn, has a positive effect on representing the interests of female athletes. For example, one particular minority group at the Olympic Games is women from Islamic countries, which is caused by traditions on the one hand and the dress code of a

Muslim woman on the other. The IOC is constantly working to find the best solution for the involvement of Muslim women in the Olympic Games.

In 1991, the IOC adopted a statute requiring each new sport included in the Olympic program to include a discipline for women. For the 2021 Tokyo Olympics, the proportion of women in athletes is predicted to be 49%. There must also be at least one female and one male athlete in each national delegation to the Tokyo Olympic Games. Setting such targets will certainly help to reduce gender inequality, but it can be problematic in a country with a small population, which inevitably lacks top athletes. In the future, it will be possible to analyze the decision made on the basis of the following Olympic Games. The main goal of the IOC is to represent the interests of athletes, create the best solutions, and promote the Olympic movement.

Mina, Marit Jukk

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose Naiste osatähtsuse tõus olümpiaspordis läbi kaasaegsete olümpiamängude ajaloo, mille juhendaja on Kristjan Kais (PhD), reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Marit Jukk

11.05.2020